

Universitatea Babeș-Bolyai
Facultatea de Litere
Catedra de lingvistică generală și semiotică

Teză de doctorat

Întemeierea teoretică a lingvisticii în integralism și generativism.

**Abordare comparativă de ansamblu
cu aplicare la problematica determinării**

rezumat

Coordonator științific

Prof. dr. Mircea Borcilă

Doctorand

Asist. univ. Dina Dehelean
(căs. Vîlcu)

Cluj-Napoca
2013

CUVINTE – CHEIE

integralism, generativism, epistemologie, pozitivist, antipozitivist, științe culturale, științe naturale, vorbitor, limbă, limbaj, universalii, vorbire, planurile limbajului, competență, performanță, determinare, actualizare, articol definit, elocuțional, lingvistica vorbirii, conținut semantic, semnificat, designat, sens, sintaxă, reguli, ipoteză, determinant.

REZUMAT

Lucrarea de față abordează două dintre cele mai răspândite, mai productive și mai promițătoare direcții de cercetare a limbajului din secolul XX și, iată, și din secolul XXI: lingvistica integrală și lingvistica generativ-transformațională. Demersul este unul de tip comparativ și analitic, ale cărui scopuri sunt crearea unei perspective asupra întemeierii teoretice a lingvisticii, așa cum este ea văzută în cele două orientări, și o aplicare a cercetării la problema actualizării, operațiunea esențială a procesului de determinare. Acest din urmă subiect a fost abordat în ultimul capitol al lucrării, fiind însă pregătit, anticipat, prin studierea, într-un parcurs concentric, a tuturor aspectelor pe care le-am considerat relevante pentru înțelegerea și interpretarea sa. Am tratat, astfel, planul universal al limbajului, plan la care se situează vorbirea, încercând să găsim un echivalent al acestuia în lingvistica generativă, am acordat un spațiu destul de amplu tratării tipurilor de conținut implicate în procesul actualizării, după care am descris succint operațiunile determinării. În cele din urmă, am analizat actualizarea în coordonatele sale principale, așa cum este ea prezentată în lingvistica integrală, încercând apoi să identificăm, în cadrul lingvisticii generativ-transformaționale, instrumente specifice care ar putea permite tratarea acestui fenomen. Am abordat, de asemenea, aspecte mai problematice, dar extrem de interesante, precum actualizarea numelor proprii sau posibile modalități de realizare a actualizării în cazul altor părți de vorbire decât substantivul, dar și chestiunea actualizării formelor expletive, prezente în unele limbi, sau ale substantivelor fără determinant [*bare nouns*]. Secțiunea de *Concluzii și deschideri* a încheiat lucrarea cu schițarea ideilor principale din fiecare dintre capitolele lucrării și cu prezentarea realizărilor, dar mai ales ale proiectelor și deschiderilor pe care teza de față le face posibile.

Rezumăm, în cele ce urmează, conținutul fiecărui capitol, încercând să surprindem, într-o formă cât mai succintă, parcursul investigativ pe care l-am realizat.

1. *Introducere*

Secțiunea care deschide lucrarea de față este divizată în câteva părți care au rolul de a clarifica în cât mai mare măsură premisele de la care am pornit, instrumentele pe care am intenționat să le folosim și obiectivele pe care ni le-am propus. Astfel, în *Istoricul și structura lucrării*, am prezentat diversele transformări succesive prin care planul inițial al lucrării a trecut și forma pe care aceasta a ajuns să o aibă în final.

Am alocat o parte însemnată din *Introducerea* tezei de doctorat unei *Motivații* menite a expune și justifica unele dintre opțiunile făcute înainte chiar de a începe lucrul la scrierea de față. Acestea s-au referit în primul rând la cele două direcții de cercetare lingvistică pe care le-am ales, integralismul și generativismul. Am descris contextul imediat, cel al studiilor universitare, în care am dobândit primele cunoștințe referitoare la cele două lingvistici, ca și argumentele care ne-au convins să optăm clar pentru lingvistica integrală, după ce însă am încercat o cât mai temeinică cunoaștere a ambelor direcții de cercetare. Am subliniat relațiile ce pot fi stabilite între integralism și generativism, punctele în care cele două teorii se întâlnesc sau s-ar putea întâlni, ca și pe cele criticabile din perspectiva celeilalte teorii.

Un alt factor care ne-a determinat să punem față în față integralismul și generativismul este cadrul pe care ele îl constituie pentru studierea noțiunilor abordate în capitolele trei și patru ale lucrării: *determinarea* și momentul inițial al acesteia, *actualizarea*. Integralismul oferă, după cum bine se știe, punctele de reper și premisele necesare pentru abordarea tuturor planurilor limbajului: *universal, istoric, individual*, în vreme ce generativismul este caracterizat de către Eugeniu Coșeriu drept o „lingvistică a vorbirii”. Este tocmai planul care ne-ar permite să studiem fenomenul determinării, respectiv al actualizării, și din perspectivă generativistă. Utilizând studii care deja s-au realizat în jurul acestei problematice și explorând potențialitățile pe care generativismul le deține pentru cercetarea fenomenelor care ne interesează aici, am încercat să punem în valoare și în perspectivă, în același timp, instrumentele pe care cele două teorii le dețin pentru studierea acestor probleme, de mare interes pentru orice lingvist.

Nu uităm și nu ignorăm aici pragmatica, un tip de cercetare care a reușit, prin diversele aspecte ale limbajului și mai ales ale realizării sale în vorbire pe care le-a cercetat, să aducă o lumină nouă în acest domeniu științific. De asemenea, lingvistica cognitivă, mai nou apărută în peisajul cercetării limbajului, beneficiază, credem noi, de un real potențial de dezvoltare, fiind capabilă a completa peisajul cercetării lingvistice.

Referitor la potențialul pe care diversele tipuri de lingvistică îl au pentru a dezvălui și investiga modalitățile de apariție, producere și interpretare a fenomenelor lingvistice,

rămânem la convingerea că integralismul este cel care beneficiază din plin de aceste posibilități de realizare.

Am definit, în *Introducere*, integralismul ca pe o „lingvistică integrală”, o „teorie integrală a limbajului”, nu doar pentru că acesta este numele sub care Eugeniu Coșeriu și-ar fi văzut cuprinsă teoria sa asupra limbajului, ci din toate motivele pe care le-am enumerat în acele prime pagini: lingvistica integrală admite puncte de vedere diferite, pe care le înglobează sau le interpretează din propria-i perspectivă; de asemenea, această lingvistică beneficiază de o solidă bază teoretică și filosofică, fapt ce îi permite să realizeze conexiunile corecte cu gândirea marilor filosofi despre limbaj și, în același timp, despre cunoaștere; aceeași lingvistică integrală oferă cadrul de cercetare pentru toate manifestările limbajului, evitând parțializările și oferind instrumentele pentru investigarea fenomenului lingvistic în integralitatea sa.

Am încheiat *Introducerea* cu o secțiune de *clarificări terminologice* pe care le-am considerat necesare tocmai pentru a evita, pe cât posibil, orice neînțelegeri în acest plan și pentru a semnală modul în care anumiți termeni, extrem de importanți pentru întreaga lucrare, au fost traduși și definiți.

2. *Integralism și generativism. Privire comparativă*

Am văzut de la început acest demers ca pe un parcurs în cercuri concentrice, conducând studiul de la cadrul cel mai larg, al întemeierii teoretice a celor două direcții de cercetare a limbajului până la aspectele aplicative, la amplul studiu de caz dedicat actualizării. De aceea, prima secțiune a lucrării, *Integralism și generativism. Privire comparativă*, este dedicată analizei bazelor epistemologice asumate de cele două orientări lingvistice, cu toate consecințele implicate, la nivel de metodologie, de constituire și definire a obiectului de studiu.

Pentru că atât integralismul, cât și generativismul, se raportează, mai mult sau mai puțin, la structuralism, am început prin a analiza modul în care acest lucru se realizează. Constatarea la care am ajuns este aceea că generativismul are aproape exclusiv o raportare negativă față de structuralism, respingând atât premisele și cadrul teoretic instituit sau adoptat de acesta, cât și modalitățile de lucru, de studiere a limbajului propuse în cadrul acestei prime adevărate lingvistici, conturată ca meditație asupra limbajului, dar și ca sistem de analiză a manifestărilor sale. Această raportare negativă a generativismului – a lui Noam Chomsky însuși, inițial – la structuralism a fost văzută ca o parte a ceea ce s-a numit „revoluția lingvistică” inițiată și dezvoltată pe pământ american, apoi aproape peste tot în lume.

Printre reproșurile adresate structuraliștilor de către Chomsky s-a situat faptul că aceștia nu au abordat problema achiziției limbajului sau pe cea a cunoașterii vorbitorului-ascultător, dar și cantonarea într-un sistem limitat de analiză gramaticală. Se poate spune că generativismul a reușit să depășească, în sensul cel mai pozitiv, anumite limite ale lingvisticii de tip structural. Redefinirea conceptului de *langue* în directă legătură cu vorbitorul-ascultător este unul dintre aceste aspecte. Totuși, în graba de a deschide noi orizonturi în cercetarea fenomenului lingvistic și de a inova toate metodele și instrumentele de lucru, ca și terminologia utilizată, multe dintre cuceririle lingviștilor care au precedat generativismul au fost ignorate sau pe nedrept criticate. Mai mult, generatiști au folosit uneori tocmai metodele pe care le criticau, preluându-le din scrierile structuraliste sau ‚reinventându-le’, așa cum s-a întâmplat cu noțiunea de *transformare*, atât de mult utilizată în generativism.

Spre deosebire de această atitudine, Eugeniu Coșeriu, inițiatorul lingvisticii integrale, a manifestat de la început o deschidere nelimitată spre tot ce a însemnat cercetare lingvistică înainte ca el să-și înceapă munca de investigare a limbajului, ca și spre tot ce s-a scris după aceea. Am menționat de multe ori pe parcursul lucrării mărturisirile lui Coșeriu referitoare la raportarea sa constantă la Saussure. El a afirmat adesea că și-a desfășurat demersul de cercetare într-un dialog constant cu lingvistul elvețian, integrând în teoria sa tot ce a considerat valabil din scrierile lui Saussure, dezvoltând anumite intuiții ale acestuia, explicând aspecte care păreau total criticabile și formulându-și adesea unele idei și principii ca răspuns la idei și principii regăsite în opera lingvistului elvețian.

În ceea ce privește baza epistemologică a integralismului, respectiv a generativismului, explicit sau implicit aceasta poate fi deliniată, cu toate consecințele ce decurg din asumarea anumitor principii și valori. Astfel, generativismul, în toate dezvoltările sale, se conturează ca o direcție de cercetare pozitivistă. Implicațiile acestei opțiuni sunt următoarele: 1) încercarea de a defini lingvistica drept o știință a naturii, în aceeași categorie cu fizica, biologia etc., chiar subsumată biologiei; 2) adaptarea metodologiei lingvisticii pentru a corespunde studiului limbajului ca obiect natural: emiterea de ipoteze; preluarea unor concluzii privitoare la limbaj rezultate din investigarea de tip naturalist a acestuia; abordarea cauzalistă a studiului limbajului; emiterea unor propoziții referitoare la limbaj în termeni de adevăr sau falsitate; încercarea de adaptare, în acest fel, la tipul de științificitate și de exactitate propriu științelor naturale; 3) adoptarea terminologiei specifice științelor naturale sau crearea uneia proprii în spiritul pozitivist al științelor naturale; 4) constituirea obiectului de studiu *limbaj* prin determinările sale de natură biologică, detașat de aspectele relativității de orice fel – reducerea acestuia la un concept abstract, separat, în ciuda opțiunilor inițial declarate de către Chomsky,

de implicațiile pe care activitatea vorbitorului-ascultător le are asupra sa; 5) abordarea cauzalistă a fenomenului creativității lingvistice.

În ce privește integralismul, Eugeniu Coșeriu a conturat, prin raportare la Ferdinand de Saussure, dar și la tendințele din lingvistica vremii, dintre care cele mai manifeste erau deja cele provenind din scrierile lui Noam Chomsky, o raportare epistemologică antipozitivistă cât se poate de clară, pe care nu a făcut decât să o confirme și să o consolideze pe parcursul întregii sale cercetări. Implicațiile acestei opțiuni sunt: 1) definirea lingvisticii ca o știință a culturii; 2) adoptarea unei metodologii de cercetare specifice studiului limbajului ca obiect cultural: renunțarea la ipoteze și adoptarea ca bază de studiu a cunoașterii pe care vorbitorul o are asupra fenomenului lingvistic; abordarea finalistă a studiului limbajului; încercarea de definire a unui tip de științificitate și de exactitate propriu științelor culturale (cu nimic mai puțin științific sau exact decât cel al științelor naturale, doar diferit de acesta); 3) utilizarea terminologiei specifice științelor culturale sau preluarea unei terminologii realizate la nivel intuitiv în diverse idiomuri; 4) constituirea obiectului de studiu *limbaj* prin trăsăturile sale de natură culturală, în spiritul relativității lingvistice și prin raportare directă la activitatea vorbitorului-ascultător și așezarea limbajului la temelia tuturor activităților culturale/spirituale ale omului; definirea limbajului prin universalii (*semanticitatea, alteritatea, creativitatea, istoricitatea și materialitatea/exterioritatea*); 5) abordarea finalistă a fenomenului creativității lingvistice.

Această primă secțiune a lucrării de față a avut menirea de a clarifica bazele epistemologice ale celor două direcții lingvistice abordate, extrem de importante și de relevante pentru capitolele care urmează, prin prisma faptului că opțiunile realizate la acest nivel sunt cele care determină demersurile ulterioare de cercetare.

3. *Competența elocuțională*

Ca parte a acestor demersuri, ne oprim aici asupra tripartiției planurilor limbajului realizată de către Eugeniu Coșeriu, o tripartiție ce va ajunge să stea la baza întregii concepții despre limbaj adoptată și dezvoltată în integralism. Tripartiția planurilor limbajului (*universal, istoric, individual*) este extrem de relevantă atât pentru faptul că orientează cercetarea limbajului pe mai departe, cât și pentru că rezolvă multe chestiuni problematice din alte direcții lingvistice, aducând clarificări esențiale în anumite puncte care altfel reprezintă nesfârșite surse de confuzie.

Tripartiția planurilor limbajului este detaliată în anumite trăsături care orientează apoi domeniile de cercetare. Astfel, pentru fiecare dintre cele trei planuri este postulat un tip

specific de conținut (*designat, semnificat, respectiv sens*). De asemenea, ca *activitate/energeia*, limbajul se regăsește, la cele trei niveluri, în următoarele manifestări: *vorbirea în general, limba particulară, discursul*; ca și *competență/dynamis: competență elocuțională, competență idiomatică și competență expresivă*, iar ca *produs/ergon: totalitatea manifestărilor, (limba particulară abstractă) și textul*.

Fenomenul actualizării, a cărui tratare reprezintă ultima etapă a lucrării de față, se produce la confluența dintre planurile istoric și universal, fiind definit ca „orientarea semnificatelor către designate”. Am considerat, de aceea, că a doua secțiune a prezentei lucrări trebuie să fie dedicată planului universal al vorbirii, la care regăsim conținutul *designat* și competenței elocuționale, specifică aceluiași plan.

Un alt motiv pentru a dedica a doua secțiune a prezentei lucrări planului vorbirii este legat de faptul că generativismul a fost mereu definit, din punct de vedere integralist, tocmai ca o lingvistică a vorbirii (în ciuda pretențiilor sale de tratare și explicare exhaustivă a fenomenului lingvistic). Coșeriu însuși aduce argumente pentru această calificare, unul dintre cele mai importante fiind modul în care ar trebui să înțelegem conceptul indistinct de *meaning*, prin care se definește conținutul în generativism. Înțeles ca *sens* în interpretarea comună a vorbitorului de limbă engleză, la modul cel mai general, conceptul de *meaning* nu corespunde, în niciun caz celui de *sens* din lingvistica integrală. După analiza câtorva exemple date de către Chomsky însuși, în care conceptul de *meaning* este utilizat într-o anumită înțelegere, Coșeriu ajunge la concluzia că *meaning* corespunde, în cel mai bun caz, *designatului* din integralism, adică nivelului de conținut din planul universal.

În aceeași arie a argumentelor coșerieni se înscrie și considerarea generativismului drept o gramatică a funcționării limbii în vorbire. Acestei interpretări i se potrivește mai bine considerarea limbii ca sistem de reguli pentru producerea de propoziții. Spre planul universal al limbajului tinde, oarecum, generativismul, prin încercarea sa de generalizare a regulilor și a concluziilor cu privire la limbaj și la modurile de manifestare ale acestuia. Deși imposibil de realizat, generativismul își propune ajungerea la universal prin generalizare. Din punct de vedere integralist, definirea unei funcții sau a unei categorii este realizată pentru toate limbile, ca posibilitate, ulterior putându-se verifica existența respectivei categorii sau funcții în diverse limbi. Din același punct de vedere, universalitatea nu se deduce, nu rezultă din generalitatea empirică. Tot la nivelul universal al limbajului este situat, în generativism, vorbitorul-ascultător. Scopul cercetării în generativism este acela de a stabili competența lingvistică a vorbitorului (chiar dacă termenul de *competență* încetează, de la un moment dat, chiar de a mai fi utilizat în interiorul teoriei, definirea unui corespondent al său, care ia diverse forme

terminologice, rămâne scopul declarat). Vorbitorul la care se face referire este însă unul abstractizat, redus la facultățile biologice care fac posibilă vorbirea și care sunt comune speciei.

Din toate aceste motive, generativismul este considerat, din punct de vedere integralist, o „lingvistică a vorbirii”. Am considerat că acest domeniu de cercetare corespunde planului vorbirii din integralism și am intenționat să analizăm posibilitățile pe care cele două lingvistici le oferă pentru a studia fenomenul determinării, respectiv al actualizării. Pentru a ajunge la aceste concluzii, am studiat instrumentele de care fiecare dintre cele două tipuri de lingvistică dispune (generativismul, pe de o parte și planul universal al limbajului - planul vorbirii din integralism, pe de altă parte). Am realizat acest lucru în primul subcapitol al prezentei secțiuni, intitulat *Vorbirea și lingvistica vorbirii în integralism și generativism*.

Pentru că în generativism se utilizează (cel puțin în fazele sale inițiale) dihotomia *competență/performanță*, dublând-o oarecum pe aceea saussuriană *langue/parole*, am analizat, inițial, raportarea conceptului *performanță* la *parole*, începând și acest demers de la rădăcinile saussuriene ale chestiunii în discuție. Privind lucrurile din perspectivă integralistă, raportul dintre cei doi termeni din interiorul dihotomiei saussuriene nu este diferit în cadrul dihotomiei lui Chomsky. Dincolo de aspectele pozitive pe care le putem remarca, *performanța* e definită în aceeași strictă dependență față de *competență*, o relație pe care Coșeriu o concepe în cu totul alți termeni: *limba* și *vorbirea* nu constituie două realități distincte, ci două moduri distincte de a înfățișa aceeași realitate, ale cărei momente simultane și inseparabile sunt.

Am analizat ulterior raporturile dintre limbaj și vorbire în cele două orientări lingvistice, trecând în revistă argumentele care susțin identitatea dintre vorbire și limbaj, ca și pe acelea care o resping. Am ajuns la concluzia că, din perspectivă integralistă, se poate afirma, în unele situații, că vorbirea este echivalentă cu limbajul, sau se pot găsi, mai degrabă, din perspectiva acestei lingvistici, justificări pentru o astfel de echivalență, vorbirea beneficiind de o dublă valență care îi permite această interpretare. Desigur, tabloul conceptual al lingvisticii integrale situează vorbirea în planul universal al limbajului, din punctul de vedere al activității/*energeia*. În viziune generativistă însă, limbajul și vorbirea nu pot fi echivalente. În primul rând, manifestările vorbirii nu intră în sfera de cercetare a generativismului. Ceea ce este supus studiului este un concept abstractizat de *limbă*, îmbunătățit pe parcurs cu aportul adus de un presupus vorbitor (idealizat, ce-i drept), generativismul fiind definit de către Chomsky însuși ca o „teorie a competenței lingvistice”.

Al doilea și al treilea subcapitol al secțiunii secunde sunt dedicate conținutului semantic, așa cum este el conceput și definit în integralism, dar și în generativism. În perspectiva discutării fenomenului actualizării, am insistat asupra *designatului* și *semnificatului*, conținuturile specifice planului universal, respectiv celui idiomatic. În ce privește designatul, am subliniat diferența pe care trebuie să o facem între acest concept și cel de referință și am insistat asupra sferelor pe care acesta poate să le acopere, evidențiind faptul că designatul se poate constitui ca stare de lucruri, ca obiect designat, dar și ca stare mentală corespunzătoare. Designatul nu reprezintă cu necesitate obiectul extralingvistic, din realitate, el putând trimite la fel de bine la conținuturi mentale corespunzătoare.

După definirea semnificatului drept conținutul specific al planului istoric, am enumerat și exemplificat o serie de argumente care justifică diferențierea clară a planurilor la nivel de conținut. Am descris situații cât se poate de evidente în care spre un designat se poate trimite dinspre semnificate diferite, ca și situații în care același semnificat poate duce spre designate diferite. Judecățile de conformitate ce caracterizează planurile limbajului (*congruent*, în planul universal, *corect*, în planul istoric și *adecvat* în cel individual) furnizează și ele argumente în ideea aceleiași diferențe între planurile de conținut. Am analizat și implicațiile pe care diferențele între conținuturi le au pentru procesul de traducere, ca și posibila echivalență care poate apărea între planurile de conținut în cazul terminologiilor științifice. Am încheiat subcapitolul dedicat conținutului semantic în integralism cu prezentarea celor două raporturi semiotice, în care toate tipurile de conținut sunt angrenate.

Conținutul semantic din punct de vedere generativist este un subcapitol care analizează conceperea succesivă a conținutului în etape diferite ale teoriei. Demersul este îngreunat aici de mai mulți factori, în primul rând de schimbările care apar la nivel conceptual în definirea conținutului semantic, dar și la nivel terminologic. În etapa *phrase structure grammar*, conținutul semantic (*meaning*) este considerat total dispensabil, Chomsky echivalând relevanța acestui aspect lingvistic cu aceea a cunoașterii culorii părului persoanei care vorbește. Putem, așadar, construi o gramatică fără a face apel la *meaning*. În cadrul *teoriei standard*, conținutului semantic nu i se acordă mult mai multă importanță, atâta doar că apare sub forma a ceea ce se numește „componentul semantic”, adăugat unei structuri generate de componentul sintactic. Al treilea component în această reprezentare este cel fonologic. *Teoria standard extinsă* prezintă drept noțiuni principale ale structurării limbajului elementele: *D-structure* (ceea ce înainte s-a numit *deep structure* – *structura de adâncime*, *S-structure* (fosta *surface structure* – *structura de suprafață*, *PF* (*forma fonologică*) și *LF* (*forma logică*), cele două din urmă fiind nivele de interfață. Cu toată înnoirea terminologică, această etapă a

teoriei nu pare a aduce vreo inovație în concepția privitoare la conținutul semantic, care este în continuare dependent de structurile sintactice. *Teoria modulară*, etapa *government and binding* a generativismului, aduce o aparentă răsturnare de situație în ce privește conținutul semantic. Această potențialitate reiese cel mai clar din *Principiul proiecției*, formulat astfel: Structura lexicală trebuie să fie reprezentată categorial la fiecare nivel sintactic. Dintre componentele acestei teorii ne-am oprit la ceea ce a devenit cunoscut ca *Teoria Θ* , dat fiind interesul pe care aceasta l-a reprezentat pentru noi din punctul de vedere al relațiilor semantice implicate. Gramatica universală a fost decretată, în această etapă a generativismului, drept sistem virtual liber de reguli, reprezentările de la diferite nivele fiind proiectate din proprietățile semantice ale unităților lexicale. Am considerat această opțiune ca fiind cea care duce generativismul cel mai aproape de o posibilă teorie semantică, sau de o tratare asumată, completă, a componentului semantic - o mișcare necontinuată însă în această direcție. Din *programul minimalist* și *teoria optimală* ne-a interesat cel mai mult conceptul de *numerație*. În încercarea de a înțelege și interpreta dificilul și abstractul concept, am apelat la o ‚traducere’ în cheie integralistă, ajungând la concluzia că ar fi vorba de o reprezentare designațională, un transfer dinspre o unitate lexicală (nu putem folosi, în acest context, conceptul de *semnificat*) spre o realitate mai mult sau mai puțin concretă.

Subcapitolele dedicate tratării conținutului semantic în cele două teorii lingvistice și în special insistența asupra necesității diferențierii între planurile limbajului au avut menirea de a pregăti terenul în vederea abordării procesului de actualizare realizat, așa cum afirmam mai sus, la confluența dintre nivelurile istoric și universal, dinspre semnificat înspre designat.

4. *Determinarea*

Am continuat cu secțiunea dedicată *determinării*, trebuind să renunțăm la planul inițial, acela de a trata în detaliu fiecare componentă a acesteia. Pentru a realiza respectivul demers, ar fi necesară o teză separată de doctorat. Așadar, am descris, în secțiunea respectivă, operațiunile determinării (*actualizarea, discriminarea, delimitarea și identificarea/individualizarea*) în coordonatele lor esențiale, acest capitol deschizând drumul spre cel final, dedicat procesului actualizării. Am descris operațiunile determinării urmând îndeaproape în primul rând enumerarea și definirea acestora în studiul coșerian *Determinación y entorno. Dos problemas de una lingüística del hablar*, cel care a stat, de altfel, la baza întregului demers realizat în prezenta lucrare. Este, de asemenea, principala lucrare la care se face referire atunci când se discută noile lingvistici promovate de către Coșeriu – a vorbirii și a

textului -, dar și operațiunile specifice determinării și instrumentele circumstanțiale ale activității lingvistice – contextele.

Precizăm din nou că secțiunea rezumativă de mai jos urmează îndeaproape studiul coșerian în care operațiunile determinării sunt pe larg prezentate. Pentru a nu încărcă textul cu trimiteri bibliografice prea dese, menționăm de la început că prezentarea operațiunilor determinative o facem aici conform COȘERIU 1955/1967: 293-307.

Am început secțiunea numită *Determinarea* cu o prezentare succintă a momentului inițial al acesteia: *actualizarea*. Ne-am rezumat la o redare a definiției actualizării și la o descriere sumară a sa deoarece întreaga următoare secțiune îi era dedicată. Urmând îndeaproape reperele din studiul coșerian menționat mai sus, am prezentat ce înseamnă „a actualiza” un nume: orientarea unui semn conceptual către domeniul obiectelor, sau, mai strict, operația prin care semnificația nominală se transferă de la „esență” (*identitate*) la „existență” (*ipseitate*) și prin care numele unei „ființe” devine denotatul unei „entități”, al unui „existențial”, căruia identitatea semnificată i se atribuie prin actul însuși al denotării. Este vorba, așadar, de integrarea primară între o „cunoaștere” actuală și o „știință” anterioară, care se manifestă prin denotarea a ceea ce se cunoaște cu numele a ceea ce este știut”.

Ansamblul operațiilor determinative ulterioare actualizării se grupează în categoria *discriminării*. Prin discriminare, entitățile denotate se prezintă ca exemple ale unei „clase” sau reprezentanți ai unui „tip”, sau tot atât de bine ca porțiuni ale unui „obiect extins” (în cazul substantivelor colective).

Discriminarea cuprinde, la rândul ei, trei tipuri de operațiuni: *cuantificarea*, *selecția* și *situarea*. *Cuantificarea* este operația prin intermediul căreia se stabilește pur și simplu numărul sau numeralitatea obiectelor denotate. Spre deosebire de cuantificare, *selecția* este o discriminare „reală” și externă. Pe lângă faptul că implică cuantificarea (nu pe cea numeric definită), ea presupune și *aplicarea* substantivului/numelui [*nombre*] la un grup de particulari și, în același timp, semnalează o separare sau opoziție (afirmată sau negată) între obiectele denotate și restul „clasei” sau „tipului” lor. *Situarea* este operația prin intermediul căreia obiectele denotate se „situează”, cu alte cuvinte se relaționează cu „persoanele” implicate în discurs și se poziționează în funcție de circumstanțele spațio-temporale ale discursului însuși. Instrumentele ei verbale specifice sunt *situatorii*, care pot fi: *posesive* (*meu, tău, său, nostru, vostru* și pluralele [respectiv femininele] lor) sau *deictice* (*localizatori: acest, acel* și pluralele [respectiv femininele] lor).

Delimitarea grupează operațiunile care au, în comparație cu cele ale discriminării, un regim total diferit în ce privește posibilitățile designative ale semnului. Ele modifică aceste

posibilități, circumscriind „denominarea” (parțializând „conceptul”) sau limitează denotarea, în sens extensiv sau intensiv. Operațiunile delimitării sunt: *explicarea*, *specializarea*, *specificarea*, iar instrumentele corespondente: *explicatori*, *specializatori* și *specificatori*.

Identificarea (sau *specificarea informativă*) trebuie considerată ca un tip autonom de determinare, ale cărei instrumente se numesc *identificatori*. Identificarea este operația prin care se specifică semnificatul unei forme „multivoce”, cu scopul de a asigura înțelegerea sa de către interlocutorul actual sau virtual (ex: „foaie de hârtie”, „foaie de varză”, „careu de 6/16 m”, „limbă-idiom” (nu limbă anatomică), sp. „el sol moneda” (nu soarele), fr. „pomme de terre” (nu *pomme*, măr) și, viceversa, fr. „*pomme-pomme*” (nu *pomme*, cartof).

În identificare nu este vorba de a orienta spre denotarea realului și a particularului un semnificat virtual și universal, nici de a „limita” denotarea, ci de a semnala tocmai acest semnificat interlocutorului. Cu alte cuvinte, nu este vorba de a orienta o valoare semantică înspre „lucruri”, ci de a-l orienta pe interlocutor către o valoare semantică. Identificarea e, în consecință, o operație care nu se realizează cu semnificate (asemeni celor trei anterioare), ci cu *forme*, și în vederea *atribuirii semnificatului* pentru interlocutor: ea se execută pentru ca formele să devină inechivoce; cu alte cuvinte, pentru ca ascultătorul să le atribuie anumite semnificate și nu altele.

5. Actualizarea

Secțiunea finală a prezentei lucrări (*Actualizarea*) poate fi considerată un amplu studiu de caz. Am încercat să înțelegem și să descriem în ce măsură cele două orientări lingvistice abordate aici pot pune la dispoziție instrumentele prin care acest moment al orientării semnificatului către designat poate fi surprins, analizat și prezentat. Am abordat mai întâi actualizarea așa cum apare ea în integralism, încă din studiul *Determinación y entorno*, și încercând să dezvoltăm potențialul teoriei de analiză mai detaliată a operațiunii determinative fundamentale.

Înainte de a analiza situațiile descrise în acest articol, am încercat să identificăm situații în care actualizarea nu se realizează sau se realizează fără vreun instrument explicit, evident și am ajuns la concluzii extrem de interesante, dar și la o discuție asupra unor aspecte ale actualizării care va trebui continuată.

Am prezentat apoi instrumentele verbale ale actualizării, insistând asupra raporturilor dintre funcție și formă. Am prezentat articolul definit, considerat actualizatorul prin excelență, la nivelul actualizării nominale. Perspectiva pe care am abordat-o aici este nu aceea a articolului definit cu funcțiile pe care el poate să le îndeplinească, ci aceea a funcției

actualizării, realizabilă prin mai multe instrumente, dintre care cel mai important este articolul definit. O foarte interesantă și provocatoare secțiune a acestui capitol a fost cea dedicată analizei numelor proprii din punctul de vedere al actualizării, al relației înseși între semnificat și designat, dar și discutarea posibilităților de actualizare a altor părți de vorbire, printre care verbul și pronumele.

În ultima parte dedicată procesului actualizării din perspectivă integralistă am analizat implicațiile acestuia la nivelul intenției stilistice și al traducerii.

Perspectiva generativistă asupra actualizării s-a dovedit a fi una extrem de provocatoare. În această direcție de cercetare a limbajului s-a întreprins deja atât de mult, încât în cursul diverselor investigații asupra a atât de multe idiomuri s-au descoperit extrem de multe cazuri problematice, dar foarte interesante. Am profitat de scoaterea la lumină a acestora, de categorizarea lor, de descrierea situațiilor în care ele pot apărea, pentru a le analiza din punctul de vedere al actualizării și am constatat că, așa cum am spus deja, generativismul are la îndemână multe instrumente interesante pentru a investiga acest fenomen.

Din primele etape ale generativismului reținem doar preocuparea pentru statutul articolului definit, și acesta analizat și descris doar pentru limba engleză. Etapele ulterioare de cercetare scot la iveală cazuri extrem de interesante din punctul de vedere al actualizării, așa cum ar fi, spre exemplu, substantivele fără determinant, determinanții expletivi sau subiectul nul. Am reținut, din aceste etape de investigare, și ipoteze extrem de provocatoare, precum aceea emisă de către Steven Paul Abney, numită *ipoteza DP (determiner phrase)*, prin care se propune ca grupul nominal să nu mai aibă drept cap un substantiv, ci un determinant, *NP* fiind, astfel, transformată în *DP*. Această ipoteză a fost dezvoltată ulterior de către Roberto Zamparelli în *ipoteza grupului determinant multi-stratificat*, analizată și ea în paginile ultimei secțiuni.

Am încheiat capitolul final cu o comparație rezumativă a realizării fenomenului actualizării în integralism, respectiv în generativism, în care am mai subliniat încă o dată punctele comune și diferențele în modul de abordare a acestui proces din perspectiva celor două orientări lingvistice.

6. Concluzii și deschideri

În finalul activității noastre doctorale, nu putem decât să sperăm că aceasta va putea lăsa o poartă deschisă spre continuarea muncii începute.

Studiul *Determinación y entorno* nu s-a bucurat de toată atenția pe care, cu siguranță, ar fi meritat-o din partea lingviștilor, lucru observat chiar de către autorul său. Am pomenit, de

asemenea, explicația pe care Coșeriu însuși o oferă pentru această situație, una care rezidă în complexitatea studiului ce stă și la baza scrierii noastre. Despre fiecare secțiune a studiului, afirmă Coșeriu, se poate scrie un tratat. Totul e acolo *in nuce*. Reamintim aceste observații doar pentru a reafirma că suntem întru totul de acord cu ele. *Determinación y entorno* are încă multe de oferit oricărui lingvist dispus să se angajeze într-o lectură atentă, care nu poate fi decât revelatoare și, în același timp, provocatoare și productivă.

Prin raportare la planul inițial al prezentei teze, lucrarea de față reprezintă, de fapt, prima jumătate a demersului pe care ni-l propuseserăm. Aceasta deoarece studiul de la care am pornit oferă o deschidere nu doar spre discuția cu lingvistica generativă, una încercată, la mai multe niveluri aici, ci și spre un dialog cu dezvoltările spectaculoase din secolul XX ale cercetării limbajului pe filieră pragmatistă. Dacă drumul deschis în studiul coșerian pentru cercetarea fenomenului *determinării* a fost parcurs aici, într-o anumită măsură, cel extrem de interesant destinat aprofundării conceptului de *entornos* [cadre] a rămas, în ce ne privește, în stadiul de proiect. Construcția ar fi fost completă în condițiile în care, pe lângă conturarea unei viziuni de ansamblu asupra lingvisticii integrale, pe de o parte, și a celei generativiste, pe de altă parte, finalizate prin studiul asupra determinării, am fi realizat același tip de demers punând față în față integralismul și pragmatica (în special în dezvoltările sale de orientare cognitivă). Ar fi urmat să investigăm apoi modul în care cadrele ar putea fi tratate în cele două orientări lingvistice. Acesta a fost proiectul inițial, din care, în special din rațiuni de spațiu necesar, am ales să realizăm aici doar prima jumătate considerând, totodată, că o concretizare a celei de-a doua ar fi extrem de interesantă ca demers și ca potențial rezultat.

Din domeniul determinării, de fapt, am acordat o atenție specială doar momentului inițial de realizare a sa, și anume actualizării, orientării semnificatelor către designate. Toate celelalte aspecte ale acestui fenomen, începând cu discriminarea și terminând cu identificarea, merită un studiu aprofundat, ce ar putea aduce mult mai multă lumină asupra relației dintre semnificat și designat și asupra proceselor interne de realizare a actului de vorbire, de realizare a sensului la nivelul vorbitorului și al ascultătorului.

O altă zonă de deschidere pentru o cercetare ulterioară ar reprezenta, de fapt, continuarea uneia din părțile lucrării de față, a celei privitoare la compararea bazelor epistemologice, a conceptelor și metodologiei specifice, ca și a dezvoltărilor posibile, inerente lingvisticii integrale și celei generativiste. Ambele aceste orientări în investigația limbajului și a limbilor merită nu doar o atenție sporită față de aspectele abordate deja aici, dar și un demers care să pună față în față ultimele dezvoltări ce le caracterizează, aducând la zi

prezentarea comparativă a ceea ce s-a realizat deja în cele două orientări și a potențialului de care ambele teorii dispun încă.

Cu mulțumirea față de un demers dus, în cele din urmă, la capăt, cu implicare și interes, cu speranța că rezultatul acestui studiu va fi destul de convingător pentru lectorul dispus să îi acorde din timpul său, dar și cu perspectiva continuării cercetării în domeniu, încheiem aici o primă etapă a acestui proces și lăsăm calea deschisă spre cele care au să urmeze.

CUPRINS

INTRODUCERE.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1. ISTORICUL ȘI STRUCTURA LUCRĂRII	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2. MOTIVAȚIE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3. INTEGRALISMUL – O „TEORIE INTEGRALĂ” A LIMBAJULUI.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4. CLARIFICĂRI TERMINOLOGICE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
INTEGRALISM ȘI GENERATIVISM PRIVIRE COMPARATIVĂ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1. DE LA STRUCTURALISM LA LINGVISTICA ACTUALĂ.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2. RAPORTĂRI INTERNE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3. SITUAREA EPISTEMOLOGICĂ.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.1. Configurații structuraliste.....	Error! Bookmark not defined.
3.2. Direcția pozitivistă.....	Error! Bookmark not defined.
3.3. Direcția antipositivistă.....	Error! Bookmark not defined.
3.4. Relația dintre teorie și cercetarea empirică.....	Error! Bookmark not defined.
4. OPȚIUNI METODOLOGICE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4.1. Lingvistica – o știință a naturii	Error! Bookmark not defined.
4.2. „Mecanismele” competenței lingvistice.....	Error! Bookmark not defined.
4.3. De la competența lingvistică la I-language	Error! Bookmark not defined.
4.4. I-Language L vs. I-Language L’	Error! Bookmark not defined.
4.5. Limbajul apofantic – „apanajul” științelor naturale	Error! Bookmark not defined.
4.6. Ipotezele: instrumente (ne)confirmate.....	Error! Bookmark not defined.
4.7. Un concept „rapsodic” – natura umană.....	Error! Bookmark not defined.
5. ABORDAREA CAUZALISTĂ ÎN STUDIUL LIMBAJULUI.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
6. CONSTITUIREA OBIECTULUI DE STUDIU.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
6.1. Raportarea la conceptul saussurian de „langue”	Error! Bookmark not defined.
6.2. Finalitatea cercetării lingvistice și influența ei în constituirea obiectului de studiu	Error! Bookmark not defined.
7. CONCEPȚIA INTEGRALISTĂ ASUPRA LIMBAJULUI CA OBIECT DE STUDIU	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
7.1. Energiea, dynamis, ergon	Error! Bookmark not defined.
7.2. Caracterizarea integralistă a limbajului prin universalii.....	Error! Bookmark not defined.
7.2.1. Semanticitatea limbajului	Error! Bookmark not defined.
7.2.2. Alteritatea limbajului.....	Error! Bookmark not defined.
7.2.3. Creativitatea lingvistică.....	Error! Bookmark not defined.
7.2.4. Istoricitatea limbajului.....	Error! Bookmark not defined.
7.2.5. Materialitatea/exterioritatea limbajului	Error! Bookmark not defined.
8. CONCLUZII.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
COMPETENȚA ELOCUȚIONALĂ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1. VORBIREA ȘI LINGVISTICA VORBIRII ÎN INTEGRALISM ȘI GENERATIVISM.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1.1. Parole vs. Performanță	Error! Bookmark not defined.
1.1.1. Statutul conceptului de parole în dihotomia saussuriană.....	Error! Bookmark not defined.
1.1.2. Statutul conceptului de performanță în generativism	Error! Bookmark not defined.
1.2. Limbaj și vorbire în integralism.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.1. Identitatea vorbire/limbaj. Temeiurile identității vorbire/limbaj	Error! Bookmark not defined.
1.2.2. Vorbire vs. limbaj.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.3. Logica limbajului și logica vorbirii	Error! Bookmark not defined.
1.3. Limbaj și vorbire în generativism	Error! Bookmark not defined.
1.4. Competența elocuțională.....	Error! Bookmark not defined.
1.5. Activități care însoțesc limba	Error! Bookmark not defined.
1.6. Planul universal – planul definiției și al teoriei.....	Error! Bookmark not defined.
1.7. Statutul lingvisticii vorbirii în lingvistica integrală.....	Error! Bookmark not defined.
1.8. Obiectul și sarcinile lingvisticii vorbirii.....	Error! Bookmark not defined.
1.9. Generativismul – o lingvistică a vorbirii.....	Error! Bookmark not defined.
1.9.1. Vorbirea – obiectul propriu al gramaticii transformaționale.....	Error! Bookmark not defined.

1.9.2. Conținutul semantic nediferențiat.....	Error! Bookmark not defined.
1.9.3. „Universalile generale” ale limbajului	Error! Bookmark not defined.
1.9.4. Competența „vorbitorului universal”.....	Error! Bookmark not defined.
2. CONȚINUTUL SEMANTIC DIN PUNCT DE VEDERE INTEGRALIST.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.1. Designatul – conținutul specific al planului vorbirii.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.1. Designat vs. referință.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.2. Stări de lucruri sau conținuturi mentale corespunzătoare	Error! Bookmark not defined.
2.2. Semnificat vs. designat.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.1. Limbajul nu creează copacii, însă face să fie copaci	Error! Bookmark not defined.
2.2.2. Caesar și Pompei	Error! Bookmark not defined.
2.2.3. Vin copiii.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.4. Cu	Error! Bookmark not defined.
2.2.5. „Plural” și „pluralitate”	Error! Bookmark not defined.
2.2.6. Suspendarea congruenței	Error! Bookmark not defined.
2.2.6.1. Această masă pătrată este rotundă.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.6.2. Trei ori trei fac zece.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.6.3. Normal că arborii vorbesc!	Error! Bookmark not defined.
2.2.7. Semnificat și designat în traducere.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.8. Arbore sau nu?	Error! Bookmark not defined.
2.2.9. Tetrametil	Error! Bookmark not defined.
2.3. Cele două raporturi semiotice.....	Error! Bookmark not defined.
3. CONȚINUTUL SEMANTIC DIN PUNCT DE VEDERE GENERATIVIST	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.1. Etapa phrase structure grammar – Syntactic Structures.....	Error! Bookmark not defined.
3.2. Teoria standard (Gramatica transformațională) – Aspects of the Theory of Syntax.....	Error! Bookmark not defined.
3.2.1. Cele trei componente ale gramaticii transformaționale	Error! Bookmark not defined.
3.2.2. Forța creativă a componentului sintactic	Error! Bookmark not defined.
3.2.3. Reguli de subcategorizare vs. reguli de selecție	Error! Bookmark not defined.
3.2.4. Despre „universalitatea” unităților lexicale	Error! Bookmark not defined.
3.2.4.1. Aspectul semantic	Error! Bookmark not defined.
3.2.4.2. Aspectul sintactic.....	Error! Bookmark not defined.
3.3. Teoria standard extinsă – Knowledge of Language. Its Nature, Origin and Use	Error! Bookmark not defined.
3.4. Teoria modulară / Government and binding (L. Haegeman). Programul principii și parametri	Error! Bookmark not defined.
3.4.1. O nouă discuție despre gramaticalitate	Error! Bookmark not defined.
3.4.2. Selecție categorială/selecție semantică.....	Error! Bookmark not defined.
3.4.3. Teoria θ	Error! Bookmark not defined.
3.5. Programul minimalist și dincolo de el – teoria optimală.....	Error! Bookmark not defined.
3.5.1. Limbajul uman într-o nouă prezentare	Error! Bookmark not defined.
3.5.2. Selecție categorială/selecție semantică – variantă revizuită	Error! Bookmark not defined.
3.5.3. Reguli și transformări – o nouă conformație	Error! Bookmark not defined.
3.5.4. Conceptul de <i>numerație</i>	Error! Bookmark not defined.
3.5.4.1. Definierea și interpretarea conceptului	Error! Bookmark not defined.
3.5.4.2. Reprezentări ale proprietăților lexicale	Error! Bookmark not defined.
3.5.4.3. Câteva probleme	Error! Bookmark not defined.
3.6. Concluzii.....	Error! Bookmark not defined.
DETERMINAREA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1. PRIVIRE GENERALĂ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2. OPERAȚIUNILE DETERMINĂRII.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.1. Actualizarea.....	Error! Bookmark not defined.
2.2. Discriminarea.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.1. Cuantificarea	Error! Bookmark not defined.
2.2.2. Selecția.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.3. Situaarea.....	Error! Bookmark not defined.
2.3. Delimitarea	Error! Bookmark not defined.
2.3.1. Explicarea.....	Error! Bookmark not defined.
2.3.2. Specializarea	Error! Bookmark not defined.
2.3.3. Specificarea (distinctivă).....	Error! Bookmark not defined.
2.4. Identificarea/Individualizarea	Error! Bookmark not defined.
ACTUALIZAREA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1. COORDONATE GENERALE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

2. UN SEMNIFICAT INDIVIDUAL (?).....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3. CE (NU) SE ACTUALIZEAZĂ, DE FAPT	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4. INSTRUMENTELE VERBALE ALE ACTUALIZĂRII.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4.1. Funcție vs. formă	Error! Bookmark not defined.
4.2. Funcție și instrumente	Error! Bookmark not defined.
4.3. Articolul definit – actualizatorul prin excelență	Error! Bookmark not defined.
4.4. Alte instrumente pentru actualizare	Error! Bookmark not defined.
4.5. Actualizarea substantivelor proprii.....	Error! Bookmark not defined.
4.5.1. Natura specifică a substantivelor proprii	Error! Bookmark not defined.
4.5.2. Relația dintre semnificat și designat în numele proprii.....	Error! Bookmark not defined.
4.5.3. Actualizarea numelor proprii.....	Error! Bookmark not defined.
5. ALTE SITUAȚII. DESCHIDERI	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5.1. Dincolo de determinarea nominală. Actualizarea verbului.....	Error! Bookmark not defined.
5.2. Actualizarea pronomelui.....	Error! Bookmark not defined.
5.3. Intenția stilistică și traducerea.....	Error! Bookmark not defined.
5.4. Concluzii.....	Error! Bookmark not defined.
6. ACTUALIZAREA ÎN GENERATIVISM – COORDONATE GENERALE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
6.1. Phrase structure grammar – Transformational grammar (Syntactic Structures)	Error! Bookmark not defined.
6.2. Teoria standard (Gramatica generativ-transformațională) – Aspects of the Theory of Syntax (1965).....	Error! Bookmark not defined.
6.2.1. Articolul definit și regulile de rescriere	Error! Bookmark not defined.
6.2.2. Articolul definit și regulile de subcategorizare.....	Error! Bookmark not defined.
6.2.3. Articolul definit și acordul în gen, număr și caz.....	Error! Bookmark not defined.
6.3. Teoria standard extinsă – Knowledge of Language. Its Nature, Origin and Use; Introduction to Government and Binding Theory.....	Error! Bookmark not defined.
6.3.1. Coordonate generale. Relația limbaj – lume.....	Error! Bookmark not defined.
6.3.2. Teoria modulară	Error! Bookmark not defined.
6.3.2.1. Teoria X-bar. Structura grupului nominal.....	Error! Bookmark not defined.
6.3.2.2. Ipoteza DP (determiner phrase – grup determinant) – Steven Paul Abney.....	Error! Bookmark not defined.
6.3.2.3. Ipoteza grupului determinant (DP) multi-stratificat. Roberto Zamparelli	Error! Bookmark not defined.
6.3.2.4. Genericitatea. Bare nouns [Substantivele fără determinant]	Error! Bookmark not defined.
6.3.2.5. Determinanții expletivi	Error! Bookmark not defined.
6.3.2.6. Subiectul nul	Error! Bookmark not defined.
6.3.2.7. Tratarea expletivelor. Rolul lor în actualizare.....	Error! Bookmark not defined.
6.3.2.7.1. It/ Il/ Es.....	Error! Bookmark not defined.
6.3.2.7.2. There/ Il/ Es.....	Error! Bookmark not defined.
7. ACTUALIZAREA – O COMPARAȚIE.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
CONCLUZII ȘI DESCHIDERI.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
BIBLIOGRAFIE.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.